

ՏԱՅ ՍԿԱՆՈՒՏ

ԿԻՍԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ

Ա. ՏԱՐԻ, ԹԻԻ 14

16 ՄԱՅԻՍ 1920

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՅԻՇԵՑՆԵՆՔ ԻՐԵՆՑ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ՄԱՍՈՒԼԻՆ ԵՒ ՄԵՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՂ ԴԱՍԱԿԱՐԳԻՆ

Եւրոպայի մեր թղթակիցներէն եկած տեղեկութիւնները, մեզ անգամ մըն ալ կ'ստիպեն անդրադառնալու մեր նախապէս քրած կոչերուն:

Սկաուտական եւ ֆիզիզական կրթութեան տրուած կարեւորութիւնը մեծ համեմատութիւն առած է բաղարակիր թ ազգերու մէջ, մտահոգութեան եւ լուրջ ուշադրութեան առարկայ դարձած է ան, պետական եւ կրթական մարմիններու եւ անձերու համար, եւ կը մտածուի իսկ ՄԱՐՄԵԿԻՐԹԻԿԱՆ, ՆՆՆ ԵՐԼՐՈՒԳԻՒՆ, մը ԿՍՏՈՒՄԵՆԻ:

Մինչ մեր մէկ տասներորդին չափ չվաստուած ազգեր իրար կ'անցնին ցեղին կորովը ապահովելու եւ աւերները դարմանելու համար, մենք դարերով խորտանաւորած Հայերս, սոյն ԿԱՐԵՒՈՐԱԳՈՅՆ, եւ ՊԼՏԱՍԻՆԱՆՍՈՒ գործը բեռցուցած ենք ինչմը մը երիտասարդներու ուսին—որոնք բարոյական ուժէն զատ ոչինչ ունին իրենց մէջ—եւ մէկկողմ քաշուած՝ երբեմն երբեմն, ապրիք տախտակ շատ սիրուն գործ մը կ'ընենք, աշխատեցնենք, բաւերը կը նետենք անոնց բայլերուն առջեւ իբր փարձատրութիւն, ու հանգիստ կը բնանանք:

Մամուլը եւ կրթական մարմինները զրկի՞նք անհետաքրքիր են այս գործին հանդէպ: Արդեօք չ'արժե՞ր որ մամուլը գեղարուեստական յանախակի թելադրանքներուն եւ տեսութիւններուն բովիկը մի քանի տող ալ այս շատ կենսական շարժումին տեղ տայ եւ հետաքրքրուի անով: Չ'արժե՞ր միթէ, ուսումնական խորհուրդը իրեն նիւթ ընէ եւ մի քանի նիստ յատկացնէ այս սիսդեմին, որ այնքան սերտ կապ ունի ուսանողութեան հետ եւ լրացուցիչն է դպրոցներու: Միթէ չ'է՞ր արժեք որ դպրոցներու տարեկան քննութիւններուն մարզանքի քննիչ նշանակելու մասին Հ. Մ. Ը. Մ.ի ղիմելու փափկանկատութիւնը չը մերժուէր, թէեւ այդ նշանակուածները միութեանս յարգելի անդամներէն են:

Տակաւին չը տեսանք—մէկ երկու բացառութիւնները յարգելով—ուսուցիչներ, կրթական գործիչներ եւ խմբագիրներ որ գային եւ մեր գործով հետաքրքրուէին եւ հանրութեան ծանօթացնէին զայն:

Յաւայի եւ երկ իրապիս չեն շահագրգռուիր, պատասխանատու են, երբ սխալ ճախրու կը հետեւին եւ կը լռեն:

Ս Կ Ա Ռ Ի Տ Ի Կ Ե Ա Ն Ք

ՍԿԱՌԻՏԱԿԱՆ ԱՐՇԱՆՆԵՐ

ԴԷՊԻ ՊՈՒՐԿԱԶ ԿԳԶԻ

Նախապէս տրուած որոշումի մը համաձայն, Զատիկի երկրորդ օրը, կէս օրէ վերջ հաւարուեցանք դպրոց. Օղը ամպոտ էր թէեւ, սակայն մեր անսահման ուրախութեան մէջ չէինք նշմարեր, նոյնիսկ սքանչելի կը գտնայինք զայն, Խմբապետներով միասին 36 հոգի՝ ծամբայ երանք դպրոցէն, եւ կէս ժամէն հասանք կամուրջ, ու տեղաւորուեցանք շոգնաւին մէջ, հոն նշմարեցինք թէ իրապէս ամպոտ էր կ'սպառնար. Օղի այդ վիճակը վիճտրանութեան նիւթ դարձաւ մեր տղոց միջեւ՝ որոնց իւրաքանչիւրն հաւասար չափով կը ժամակցէր անոր որովհետեւ օղէն կախում ունէր մեր երկօրեայ արշաւին ամբողջ հասոյքը. փոխանակուած թեր ու դէմ կարծիքներէ վերջ ժողովը ներկայներու բացարձակ մեծամասնութեամբ, ընդունեց թէ, օղը պայծառ է եւ ոչ մէկ վախ կայ անձրեւելու. Արդէն հակառակը ընդունիլ մեր գործին չէր զար եւ այդ ակամայ եզրակացութիւնը ծայր տուաւ երկար ծիծաղի մը որ բաւական ժամանակ տեւեց, այդպէսով հասանք կղզի, եւ ուղղուեցանք դէպի «Խրիստոս», կղզոյն ամենաբարձր վայրը՝ ուր կայ հրապարակ մը շքապատուած շոճի ծառատանով մը.

Աքանջելի տեսարան մը՝ որ կը պարզօրի աւերեց առջեւ, մոռցած ամէն ինչ ու ընկզղմանամ թարմ կա նաւութեան վրայ կը դիտես զայն ու կը վերանաս ան ժատչիլի իտէալներու աշխարհին մէջ. Ու ատոր վրայ կուզայ տեսարանը մայրամուտը արեւուն որ իր վերջին ոսկեգոյն ճառագայթներով կը ներկէ բնութիւնն ամբողջ հրաշալի՝ ոսկեգոյն գոյնով մը.

Ճիշդ այդ վայրկեանին, մենք կը համինք լազաթ. եւ ամիջապէս կը զբաղինք վրաններու կանգնուով սակայն դեռ այդ գործին մէջ ա՛վարժ հազիւ հ. Վ կը կու ժամէն կը կարողանանք կանգնել.

Այս հրապարակ տեսարաններուն վրայ, կ'աւելնայ տեսարանը անմեղ տղոց՝ որոնք այնքան փութկոտութեամբ կը շինեն բնութեան ազատ ծոցին մէջ, իրենց բնակավայրը՝ ուր պիտի անցընեն երկու գիշերներ.

Մութը կոխած է արդէն, լապտերները կը վառենք, ու իրարմէ քիչ հեռաւորութեամբ կը կախենք զանազան ծառերէ. Վերը՝ երկնակամարին պայծառ կապոյտին վրայ՝ բազմաթիւ աստղեր կը պսպրան, մինչ վարը՝ գով բամբակ կը փչէ մեղմօրէն, ու կը լսուի սուս խնը տեղաներուն.

Յը ճաշենք. Գիշերուան յառաջացուած՝ թոյլ չի տար մեզ երկար արթուն մնալու, սուլիչի ազդանշանին վրայ պատկած ենք արդէն, քնանալու համար պահակներու հրակողութեամբ տակ.

Երբջ. առաւօտ ժամը ճին սուլիչի ազդանշանին վրայ բոլոր սկառտները կ'արթնան. Իրենց առաջին խօս-

քը կ'ըլլայ ուղղուած ընկերոջ «Լաւ քնացա՛ր գիշերը», Ամենքն ալ կը յայտարարեն թէ առանց արթննալու քնացած էին այդ գիշեր.

Ոտքի են ամենքը. Եռուգետը կը սկսի. Ոմանք կը լուացուի, ոմանք կը ճգնին մէկ լուցկիով կրակ շինել, ուրիշներ կրակին շուրջը հաւարուած թէյ կամ կաթ կ'են փեն, անդին խումբ մը ծալլապատիկ նստած վրանին շուրջ, կը նախաճաշէ. վերջապէս ամէն որ գործ մը, զբաղում մը ունի. Գեանքը կ'հոչայ տղոց մէջ. բնութիւնն է որ զայն կու տայ անոնց.

Արեւը՝ արդէն քա. ական բարձրացած կ'սպայտ երկ նակամարին վրայ կ'աղողէ զմեզ իր տար ճառագայթներով.

Նախաճաշէն ամիջապէս վերջ, ամբողջ սկառտներ ներկայութեան կը բարձրանայ Զ. Մ. Ը. Մ ի դրօշակը բնակատեղայրն ճիշդ կեղորունը.

Հետզհետէ կը գործադրել ք զանազան մասերը յայտագրին՝ զ՝ր կանխաւ պատրաստած էր մեր խմբապետը.

Իւրաքանչիւր խմբակի առաջ՝ որդ ունենալով իր խմբապետը կը մեկնի զանազան ուղղութեամբ. հետախուզութիւն մը կատարելու համար կղզւոյն զանազան մասերուն վրայ.

Յետոյ՝ սպորտի հրապարակին վրայ կը կատարենք մարզանք, կը կազմենք բուրգեր, եւ կը խաղանք զանազան խաղեր.

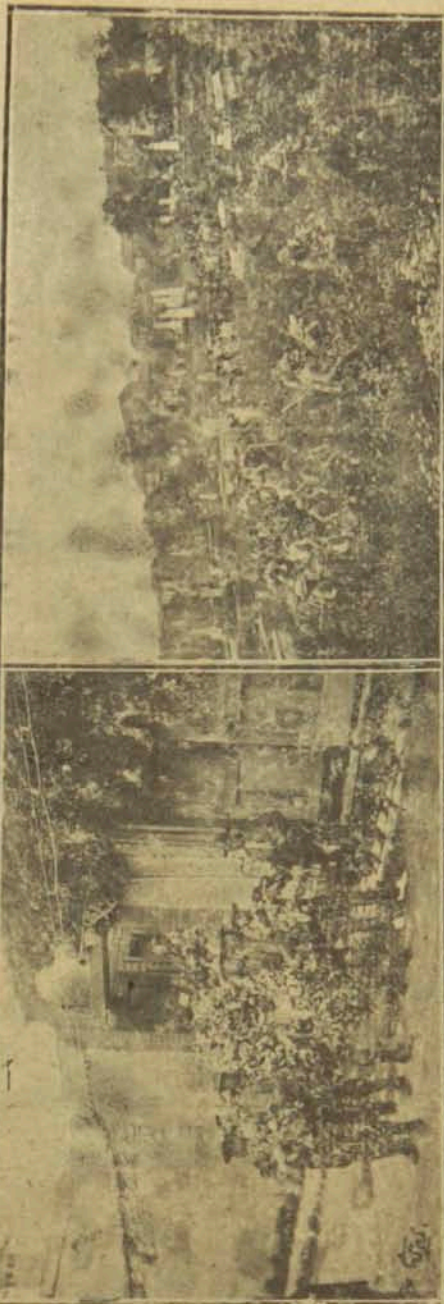
Գլղուոյն հայ բնակչութիւնը որ կը բաղկանայ 5 կամ 6 տուն, հետաքրքրութեանէ մզուած, եկած էր մեր քնակավայրը ու մեծ ուրախութեամբ կը դիտէր կանգնուած վրանները, շրջող պահակները, որոնք գիտակից իրենց պաշտօնին, բացարձակապէս կ'արգելէին ամէն մէկ շարժում՝ որ ան իտակցաբար կը կատարուէր այցելուներու կողմէ աւելի ծառանալու համար վրաններուն եւ իւրաքանչիւր արգելք յօժարութեամբ եւ մեծ ուրախութեամբ կ'ընդունուէր անոնց կողմէ.

Գէս օր արդէն եւ մենք կը պատրաստուինք ճաշելու.

Սկառտական այն կենդանի պատկերներ՝ զոր հայ հասարակութիւնը տեսաւ կամ կը տեսնէ զանազան թաղերու մէջ սարքուած սկառտական համալսարաններու միջոցին կը ներկայանան հոս, բնութեան հիւրընկալ հողին վրայ, իրենց իրականութեամբ մէջ եւ իսկական գոյներով.

Հանգիստի պահի՛ որ կը տեւէ մէկ մէկուկէս ժամ, որու միջոցին սկառտներէն ոմանք ընկողմանած վրաններու տակ, ոմանք կը նստակեն, ուրիշներ կը խօսակցին վերջապէս իւրաքանչիւր որ տեղ մը քաշուած զանազան միջոցներով կ'անցնէ իր հանգիստի պահը. երկու երկուքուկէս ժամ խաղալ. վերջ կը հանգստանանք վրաններուն շուրջ, ու կղզիին շրջանը ընելով կ'իջնենք նաւամատոյց. Իրիկուան պտոյտն էր այս որ կը տեւէ զրեթէ 2 ժամ, եւ մեզի պէտք եղած բաները գնել վերջ կը վերադառնանք բնակավայր.

Արեւը տակաւ առ տակաւ կ'անձրեւութեամբ հորի-

Պ. Յ. Պետրոսեանի սգահանոցէպն առ ժիւ Սիւրբ Գրգորի սկառտնեբը գերեզմանատան մէջ

արդէն, Անոնք այս ժեսքով սպացուցած կ'ըլլան թէ իրենք ընթանած են իսկական արժէքը սկառտն բառին.

Երեք հոգինոց խուճբիբ լապտերներով, կը մեկնին զանազան ուղղութեամբ. Սուլի նէրու անախորժ ծայն մը այդ պահուն կը խանգարէ զիշերուան խոր լուծիւնը. կէս ժամ վերջ խուճբիբն մ.ն. տղուն ծեռէն բռնած կը բերէ վրաններուն մօտ. Տղան կ'ուզէ երթալ տուն, այնքան մեծ է ալշտ թիւնը ու միանգամայն վախը՝ որ չենք կրնար համոզել զի քը քիչ մը սպասելու ուստի կը ստիպուինք երկու սկառտներու առաջնորդութեամբ զրկել իր ձնողաց բով, երկու սկառտներ կը տանին, ու նամակով մը կը վերադառնան, որուն մէջ լնտանիրը իր շնորհակալութիւնը կը յայտնէր մեր մատուցած այդ ծառայութեան համար. Կէս ժամ, ժամ մը, երկու ժամ վերջ, հետզհետէ կը հասնին խուճբերը:

Կը ճաշենք, Ռմանք քիչ մը հանգիստէ վերջ կը պանկին, իսկ մնացեալներս լոյսին շուրջը հաւարուած ընտանեկան խաղիբ խաղալէ վերջ կը պառկինք:

Չորեքշաբթի առաւտ ժամը ին կ'արթնանք բոլորովին կազարուած. Մէկնումը օրն է. Կը նախանշենք, Վրաններ կը քակենք, կը ծաղկենք, խրաբանչիւր որ իր սոյքը կը ժողվէ, կը կապէ: Պատրաստ ենք. Մէկնումի նշանին կը սորաննք. Նշանը կը տրուի Ռգաստ քայլերով կ'իջնենք նաւամատոյց ու շոգնաւ նստելով կը հասնինք կամարը. Զինուորական լալուածքով կը հասնինք դպոյ:

Բոլորս ալ շատ զոն մնա ինք այդ երկօրեայ արշաւէն. Հիւանդացոյ չեղաւ. մնողաց դժգոհանքի ոչ մէկ առիթ ստեղծեցինք. այլ ընդհակառակը՝ աւելի կապորուած աւելի առոյգ աւելի ժիր վեաղարձանք տոնն քունն որ է ինք արշաւէն առաջ:

ՄՆՆԻՒՆ ԻՐ ԼԻՔՈՒԳՆԵՆՆ
Ս Ուսանող Ս խմբակի
Կնու Գպրոց 27 IV 1920

զոնէն, մինչ մենք բոլորիս ներկայութեամբ վար կ'առնենք դրօշը:

Ճաշելու ժամանակն էր.

Ռւստի իւրաքանչիւր որ կը պատրաստէ իր կերակուրը:

Յանկարծ երկու ռուս կիներ՝ մտատանջ ու տրտում կուզան մեզ մօտ ու կը հարցնեն թէ՛ քիչ առաջ ռուս պզտիկ տղայ մը տեսած ենք շրջակայքը. Ոչ մէկը տեսած էր. Ռւստի երբ իրենց կը պատասխանենք թէ չենք տեսած, աւելի կը տխրին ու կ'սկսին հեռանալ. Այս միջոցին Պր. Խմբակեալը կանչել կուտայ կիները, եւ կ'ըսենք թէ մէկ ժամն դարձեալ գան. թերեւս տղան իրենց կարենանք դարձնել. Չափ ու սահման չունենար իրենց ուրախութիւնը ու կանխաւ հազար շնորհակալութիւններ լայտնելով կը հեռանան. Խմբակեալը իր քով կը կը կանչէ բոլորը ու կ'ըսէ «Տղաք, պարտականութիւն մը կայ կատարելիք, տղայ մը կորսուած է, պիտի գտնէք, ուզողը կը մասնակցի այս փնտաւորին». Ասոր վրայ բոլորը՝ առանց քայքայութեան, քացի պահակներէն, սիրայօժար պատրաստակամութիւն կը յայտնեն այս գործին, հակառակ որ, դեռ նոր վերադարձած երկար պտոյտէ եւ ճաշի պատրաստութիւններն ալ տեսած էին

ԱՆՑԵԱԼ ՅՈՒՇԵՐԷՍ

Հայ Ակադեմիկոս

Բարձրագոյն բարիքը ճանճալ ու զայն գերագոյն փոքրագոյն (անձնակամ) բարիքն առնեամեմ յատկութիւններն է որ կը փնտաւոր ամէն ուրեք:

Հոն որ Ազգին լնդնաւորին շահը կը խօսք սննտափն խը պէտք է լռէ:

Առաջին ակնարկով ենթակոն վիրասորուած պիտի զգայ ինքզինքը. սակայն լայնախոնութիւնն ու շահուն ճշտութեալ գիտակցութիւնը երբ մէկ կողմէն զինքը կը միայթորեն, միւս կողմէն իրեն օգնութեան կը հասնի հասարակաց գնահատութիւնը. ու այդպէսով այն ինչ որ ինքը կը կարծէր կորսուած լայն իր ետին կտարելովը, զայն կը գտնէ զօնացած առաւելագոյն

չափով, ու մէկը երբ բարձրագոյն բարիքը կը սովորի գերադասել, անիկայ կ'ունենայ բարձ, անխառն հաճոյքին գիտակցութիւնը, որ կ'ազնուացնէ մարդուն ձգտումները, մտածումները, հոգին ու բնութիւնը: Այդպիսին կը գառնայ մարմնացած ազնուութիւնը, զոր պիտի սիրեն ոչ թէ միայն իր շրջապատն ու ծանօթները՝ այլ անծանօթներն ու ապագան:

Անա Եղիշէն որ իր յետագայ գործովը ազուզութեամբ ալ հրապարակ կու գայ, և էր յուսար որ ինչպէս ժամանակին նախաձեռն չալ մած էր իր ծանօթներուն, ա՛մ մալ նոյնը կ'արթնցընէ Հայ Սկառուաներուն մէջ:

Մեր թաղին մէջ կար Տիրան անունով երիտասարդ մը որուն կեանքը, համեմատաբար շատ աւելի տանելի էր քան իր հասակակիցներուն:

Ժառանգած ըլլալով քանի մը տանեակ ոսկիներ, ինչ որ մեր քաղաքին համար հարստութիւն կը նշանակէր, ժառանգած էր Նաե այդ ոսկիներուն հետ կծծի ու անտարբեր սիրտ մը:

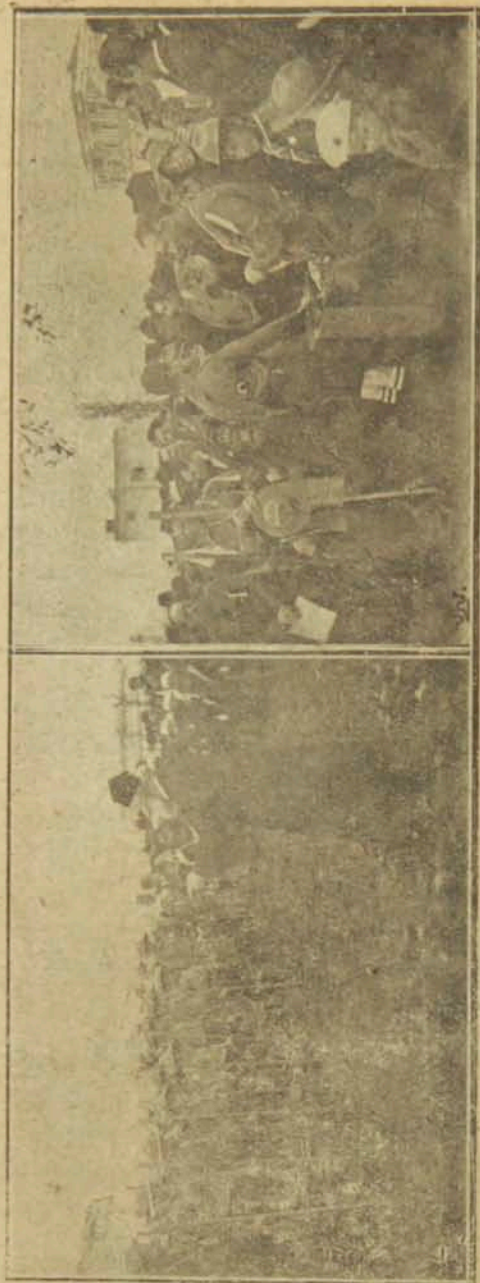
Անհրաժեշտ էր Տիրանը առնել խումբին մէջ, որովհետեւ բաւական իւզոտ պատառ էր և որմէ կարելի էր իւր քամել, և սախայն եղած փորձերը ապարդիւն անցան ու մենք, գործադիր մարմինս, յուսահատած լքեցինք այդ խնդիրը:

Առաջին յողուածիս մէջ գրած էի 12 զէնքերու դրամի հայթայթումի մասին: Այդ օրերն է ու մենք գումարին կէսը ձեռք անցուցած, միւս կէսը գաննելէ յասակտուր միջոցներու վրայ կ'որոճանք:

Իրիկուան պահուն, երբ ընկերով մը տունը նստած ենք անյոյս, ներս կը մտնէ Եղիշէն փայլուն դէմքով մը ու կը սկսի ինչ շաշա կրատութիւններուն, և որովհետեւ նիստը տակաւին պաշտօնական չէ, սկսած է մօր անկարողութիւնը ծաղրել, իբր որ և է օգտակար գործ ընելու անընդունակ մարդիկ, փառքի համար գործադիր մարմնոյ անդամ եղողներ, ընկերներէն յարգական բարեւ առնելու համար յեղափոխական դարձողներ, և զեռ հազար ու մէկ խոցոտող խօսքեր՝ որոնք, հասկնալի է անշուշտ որ նեղսրտած մարդիկներ այնչափ ալ պաղաւթեմութեամբ չեն կրնար լսել, եթէ այն բտուէր նոյն իսկ Եղիշէին կողմէ:

Սասան ու բարկութիւնը չկարողացան լսել ալ զինքը ու ընկերներէն մին օտքի ելաւ որ բռնէ ձեռքէն և սենեակէն դուրս վռնտէ:

— Չա՛ր եմ ես, ա՛յո, բայց չարածները

Քերտ-Եղիշէի սկառուաներու երգման արարողութիւնը

գէթ արժէք իր կը ներկայացնեն, ձեզ նման մտքով կաշկանդուածներ չեմ ես: Կերթամ դուրս բայց նայէք որ չխնդրէք ինձ մէջ նորէն ներս գալ:

— Ինձ ու պիտի խնդրենք զո՞ւն ով ես որ ք'ովէ պիտի խնդրուինք, պատասխանեց օտքի ելնող ընկերը:

Չեր բոլորիդ մտածումն ու հոգին այս բոլորին իմ ձեռքս ունիմ լսու Եղիշէն ու դուրս ելաւ և դուրս գացեց:

Անցաւ երկու վայրկեան, եւ երբ մենք նստած, մտնով կաշկանդուած, միջոց կը փնտրուենք դրամ ձեռք անցունելու, անս դրսն ոսկիներու ձայնը կու գայ ակունջս. ու որ մէկ ձեռքէն հատիկ-հատիկ կը թափի միւսին մէջ և փոխադարձաբար:

Խումբով կը վազենք ու դուրս կը բանանք, և ինչ տեսնենք. Եղիշէն, նստած գե-

տինը, ոսկիները մէկ ձեռքէն միւսը կը հոսեցնէ:

Կը յարձակինք վրան բայց օգուտ չունի, նա ճարպիկ շարժումով մը ոսկիները գրպանը կը լեցնէ ու ոտքի կ'ելնէ և կը պատրաստուի երթալ:

Կ'աշխատինք կեցնել զինքը, կը խնդրենք կ'աղաչենք որ կենայ, կամ գէթ ոսկիները տայ ու ապա երթալ:

Տեսնելու էր թէ ինչ արձամարձական ու ծիծաղեցուցիչ ձեւ մ'առած երբ մտք կը վռնտէր իր քովէն:

Վերջապէս շատ խնդրանքով ներսը տարինք, ուր սկսեց իր տեստարանը կարգալ գլխներուս վրայ, կրկնել ու կրկնել միեւնոյն խօսքերը թէ պէտք չէ որ մէկը արձամարել, մանաւանդ փոքրերը, որոնք, բաղդատութիւնը պահելով, անհամեմատ կերպով աւելի կ'արժեն քան մեծերը:

Ընդունեցինք իր պատգամները, խոստացանք յարգել զինքը, միայն թէ շուտով սա ոսկիները մեր ափը լեցնէր:

Սկսեց համբանքը, ծանր ու դանդաղ, մէկ-մէկ վայրկեան, երկու-երկու վայրկեան, ու այսպէս կը թռէր կարծեց երկրաշափական յառաջատուութեան մէջ ինկած ըլլար:

— Այսպէս ծանր պիտի համբեմ, ձեզի համբերութեան լաւ դաս մը տալու համար:

Վաթսո՛ւն...
Երեք չորրորդով փրկուած էր կացութիւնը. կը մնար մէկ չորրորդը:

Իսկ թէ Եղիշէն ինչպէս էր կարողացած այդչափ դրամ ձեռք ձգել, այդ դիտնալու համար պէտք է քանի մը տարի ետ երթանք:

Տարիներ առաջ օր մը Եղիշէի հօրեղբոր աղջիկը, մեր թաղին մէջէն անցնող գետակին քարերուն վրայ ինկած երիտասարդ մը կը տեսնէ. կը փութայ քովը, և առանց գիտնալու թէ մարած է, քնած կը կարծէ և թաշկինակը կը փռէ երիտասարդին դէմքին վրայ, յետոյ կը նստի գլխուն վերելը ու վերցնելով տղուն զըլուխը կը դնէ իր ծունկին վրայ իբր բարձ:

Կըսթափի երիտասարդը, և տեսնելով այդ գուրգուրաքիչ յրեշտակը, կը հետաքրքրուի հասկնալու թէ ո՞ր է, այն վայրկեանէն սկսեալ կ'որոշէ աղջիկը իրեն կնութեան առնել:

Երիտասարդը Տիւանն էր:

Եւ որովհետեւ մեր ժողովներուն մէջ այդ երիտասարդին հանդէպ շատ բուն կերպով կ'արտայայտուէինք, որուն ներկայ էր նաև

Եղիշէն, այդ բանը պատճառ կը դառնայ որ այս վերջինը իր մէջը ամբարէ յիսերիմ թշնամութիւն մը Տիրանին հանդէպ:

Ու երբ երիտասարդին կողմէ մարդիկ կը զրկուին աղջիկը ուղելու համար, Եղիշէն կը վռնտէ եկողները և տաւը մէջ կը սպառնայ ոճիր գործել, եթէ երբէք աղջիկը այդ տղուն տրուելու հաւանութիւն յայտնուի:

Փորձը կը կրկնուի թէ և Տիրանին կողմէ. բայց միշտ ալ կը հանդիպի Եղիշէի երկաթէ ընդդիմութեան, ու գործը այդպէս երեսի վրայ կը մնար:

Տարբեր երիտասարդ թեկնածուներն ալ Տիրանի սպառնալիքին պատճառաւ չէին համարձակեր աղջիկը խնդրել:

Եւ երբ գործադիր մարմինս գտնուեցանք նիւթական այդ անելին հանդէպ, որին ծանօթ էր Եղիշէն, իսկոյն կը մտածէ փրկել կացութիւնը, ու ասոր համար կ'որոշէ զո՛նի իր եսն ու իր մէջը կազմուած հակակրութիւնը:

Կ'երթայ կ' գտնէ Տիրանը և խնդրին մէկ մասը իրեն յայտնելով կ'առաջարկէ 100 ոսկի տալ, որի փոխարէն ինքն ալ կը խոստանայ իր ընդդիմութենէն հրամարիլ:

Բաւական քայքչողներէ և սակարկութիւններէ վերջ, Տիրանը կը խոստովանի որ իր ունեցածը 100 ոսկիէն քիչ մ'աւելի է և կը համաձայնին որ կէսը Տիրանին մնայ ու միւս կէսն ալ յատկացուի գործին՝ որուն քննութիւն և էութիւնը մինչև այդ Տիրանին անծանօթ էր մնացած:

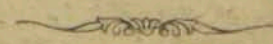
Ու այդ վաթսուն ոսկիներն էր որ գօտեպընդեցին մեզ և թելագրեցին գոյութեան ճիգը գործադրել, հայթայթելու համար պակաս մնացածն ալ որով միայն կա, ելի եղաւ ձեռք բերել պէտք եղած գումարն ու գնել 12 զէնքերը:

Եղիշէն ճակատագրին տէրը կը դառնար հետզհետէ:

ՄԻՍՍԿ ՆՍՒՐԱՆԴԵԱՆ

Անգլիոյ Բոէնսէս Մառի, փափագ յայտնած է կրոյ կայտերու ընկերակցութեան մէջ գործօն դեր մը առնելու համար, եւ ընկերակցութեան տարեկան ժողովին մէջ միաձայնութեամբ նախագահ ընտրուած է:

Ընդհանուր ժողովին գծած տեղեկագիրէն կը տեսնուի որ վերջին 12 ամսուան մէջ 80,419 նոր անդամներ աւելցած են նախկին 231,398 թիւին վրայ:

ՀԱՅ ՍՎԱՌՈՒՏԻՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Նախնական ու անմիջական դարմաններու
Փանօրութիւններ

II.

11. Արկածեալի մը փոխադրութիւնը. — Հիւանդ մը կամ վիրաւորեալ մը փոխադրելը կարծուածին չափ դիւրին չէ լաւ վարժութիւն և մեծ ուշադրութիւն պէտք է: Հիւանդի մը համար փոխադրութիւնը ա՛յնքան մեծ անհանգրստութիւն չպատճառեր, թայց վիրաւորեալի մը համար փոքր չարժուիները մեծ ցաւերու պատճառ կ'ըլլան: Երբեմն նոյն իսկ վիրաւորեալ մը փոխադրելը վտանգաւոր կրնայ ըլլալ: Եթէ մէկը գլուխէն կամ փորէն վիրաւորուած

է վիրադարձանու մի նախնական դարմանները բնեւորութիւնն պէտք է սպասէք, և անոր հրահանէն վերջը վիրաւորեալը պիտի փոխադրէք: Եթէ վէրքը սիրտին կողմը կը գտնուի, վիրաւորեալը ա՞յն կողմին վրայ պառկեցնելու է:

Շատ մը արկածներու ժամանակ, հարկ կ'ըլլայ այն կածեալները անմիջապէս փոխադրել, կամ արկածեալը այն պիտի տեղ մը կը գտնուի որ, փոխադրել անհրաժեշտ կ'ըլլայ, ոչ ոք սկստանալու համար չատ կարելոր է գիտնալ վիրաւորեալ մը լաւագոյն կերպով փոխադրելու ձեւերը: Ասկա ալ վարժութեամբ կ'ըլլայ: Եթէ տար կարելորութիւն չտաք, վստահ եղէք թէ արկածի մը ատեն բոլորովին կը շուարիք:

Եթէ վիրաւորեալը մօտ տեղ մը պիտի փոխադրէք, կրնաք թեւերով կամ կրնակով փոխադրել զայն, աւելի հեռու տեղերու համար կը գործածեն պասզարակ, կառի կամ օրօնօղի:

Եթէ արկածեալը իր գիտակցութիւնը կորսնցուցած չըլլայ, և վէրքն ալ թեթեւ ըլլալով, պէտք չըլլայ պատկած վիճակի մէջ փոխադրել, կարելի է զայն թեւերու վրայ տանիլ: Պատկեր 15, 16 և 17ը ցոյց կուտան երկու երեք և չորս ձեռքերէ կազմուած աթոռներ: Բայց, այս աթոռներուն կազմութեւնը համար երկու հոգի անհրաժեշտ է:

Եթէ լեռը վիրաւորուած կամ մարած բնկերով մը հանդիպէք, և օշնութեան որեւէ յոյս մը չունենաք ինչպէս փոխադրելու էք զայն:

Երբոր ձեր ընկերով վիճակը թոյլատրէ, որպէս զի կարենաք անդամներէն բռնել, անա-

ւասիկ ձեզի զայն փոխադրելու պարզ ձեւ մը:

Արկածեալին զէճքը գեանին կողմը դարձուցէք, կամաց մը գլուխնիդ անոր կուրծքին տակը խոթեցէք (պատ 18): Անոր աջ բազուկը ձեր ձախ ձեռքով բռնեցէք և ձեր աջ ձեռքով ալ ձունկերուն տակէն անոր սրունքները գրկեցէք: Յետոյ, կամաց մը ոտքի ելէք, արկածեալին մարմինին ծանրութիւնը ուսերնուդ վրայ տալով: Եթէ կ'ոզէք որ ձախ բազուկնիդ ազատ ըլլայ, աջ բազուկի՛դ արկածեալին սրունքներուն մէջէն անցուցէք (պատ. 19), և աջ ձեռքովնիդ ալ արկածեալին դաստակէն բռնեցէք:

Եթէ արկածեալին գիտակցութիւնը տեղը ըլլայ, թայց քաշելու անկարող վիճակի մը մէջ ըլլայ, զայն փոխադրելու համար կոնակնիդ առնելու էք, պայմանաւ որ ոսկրաքեկուժ չունենայ: Եթէ արկածեալը մէկ քանի վայրկեան ոտքի վրայ կենալու կարողութիւն ունենայ, դիւրին է զայն կոնակնիդ առնել (պատ. 20) հակառակ պարագային արկածեալը տուրակի մը կամ ուրիշ բարձրկեկ բանի մը վրայ նստեցնելով կոնակնիդ առնելու էք:

Արկածեալ մը թեւերուդ վրայ փոխադրելու ստիպուած կ'ըլլաք, երբոր զայն պատգարակէն մանճակալին մէջ ղցնէք, և կամ թէ

անկողինը փոխելու համար արկածեալը վերցնէք. և կամ թէ՛ արկածեալը մահճ սկալէն գործողութեան սեղանին վրայ տանիք:

Արկածեալը թեւերնիդ վրայ փոխադրելու համար, նախ, առողջ կողմը կ'անց'իք և անոր քովը ծունկ կը չոգէք, և արկածեալին կ'օգնէք, որպէս զի պատկած տեղին նստի. յետոյ մէկ ձեռքերնիդ կռնակէն ուսին տակը անցնելով, և միւս ձեռքերնիդ ալ ծունկերուն տակէն անցնելով (պատ. 21), արկածեալին ալ կ'ըսէք որ, թեւերովը փոխելիդ չըջապատէ: Յետոյ կամաց մը զինք քիչ մը կը բարձրացընէք և ծունկերնուդ վրայ կը կրթնցնէք, յետոյ կամաց կամաց ոտքի կ'ելլէք:

22

23

Երբոր արկածեալը, անկարողութեան և կամ թէ՛ գիտակցութիւնը կորսնցուցած ըլլալուն պատճառաւ, չի կրնոյ իր հաւասարակշռութիւնը պահել և նստիլ, հետեւեալ կերպով փոխադրելու է զայն, ասոր համար երկու հոգի անհրաժեշտ է:

Մէկը արկածեալին կռնակը կ'անցնի, և դէպի արկածեալը ծռելով, նախաբազուկը անոր անութներուն տակէն կ'անցնէ (պատ. 22), իսկ միւսը, արկածեալին առողջ կողմը անցնելով, մէկ ծունկը գետինը կը դնէ, և ձեռքերը արկածեալին ծունկերուն տակէն կ'անցնէ. յետոյ երկուքնին միասին կամաց մը ոտքի կ'ելլան: Կռնակը գանուողը, պէտք չէ որ ձեռքերը արկածեալին կուրծքին վրայ դնէ (պատ. 23):

Փոխադրութեան այս սխիթէմը պիտի գործածէք, արկածեալ մը պատգարակի մը մէջ դնելու համար:

Մանրապէս վիրաւորուած ու գիտակցութիւնը կորսնցուցած արկածեալ մը փոխադրելու լաւագոյն միջոցը պատգարակի (brancard)

գործածութիւնն է: Պատգարակը պարզ շարժական անկողին մըն է, որ կազմուած է քովընտի երկու ձողերէ, և այս ձողերը իրար միացնող քառանկիւն լաթէ մը: Պատգարակով փոխադրութիւնը միւս ձեռք փոխադրութիւններուն վրայ սա առաւելութիւնը ունի որ, ասով արկածեալին վնասուած մասերը շարժումներ չեն ունենար, վիրակապերը դիւրաւ չեն քակուիր և արիւնահոսութիւններէ աւելի քիչ կը վախցուի: Պատգարակը տանողներուն յոգնութիւնն ալ աւելի քիչ կ'ըլլայ, աւելի արագ և ազատ իրնան քայլի:

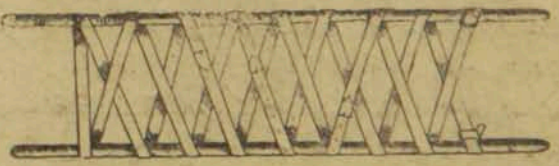
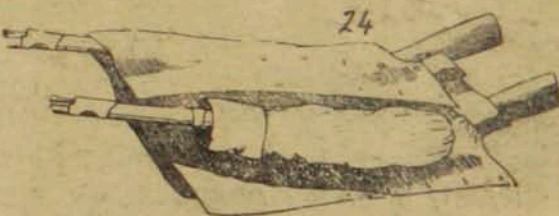
Արկածեալներու փոխադրութեան համար մասնաւոր պատգարակներ կան. բայց արկածի մը ժամանակ, երբ արկածեալ մը պատգարակով փոխադրել անհրաժեշտ ըլլայ և երբ չունենաք, ինչ ընելու էք:

Կրնաք անմիջապէս պատգարակ մը չինել, ձեր վրայ ունեցած իրեղէններով:

Վերարկուով մը կրնաք շուտ մը պատգարակ չինել: Ասոր համար, վերարկուին թեւերուն մէջի կողմը դուրսը կը դարձնէք և վերակուին դուրսի մասը հողին վրայ կը տարածէք. յետոյ, թեւերուն մէջէն սկառաւի երկու գաւազաններ կ'անցնէք, վերարկուին վարի լայն մասերովը թեւերը կը ծածկէք և վերարկուին կոճակները կը դնէք: (պատ. 24 վերի)

Վերարկու չունեցած ատեննիդ կրնաք մէջքի կամ պայուսակի կաշիներով պատգարակ մը չինել (պատ. 24 վարի) Երբոր անկողին մը կամ

24

փախթի կտոր մը ունենաք, դանոնք դամբրով սկառաւի երկու գաւազաններու վրայ դամբրով, կրնաք պատգարակ մը պատրաստել:

Այս տեսակ պատգարակներ չինած ժամանակնիդ, նախ արկածեալը քիչ մը վերցնելով, փորձելու էք թէ՛ պատգարակը պիտի կրնա՞յ ծանրութիւնը վերցնել:

Պատգարակով արկածեալ մը լաւ փոխադրելու համար, վարժութիւններ ընել անհրա-

2. Մ. Հ. Մ. ի նախկին յարգելի ատենապետ Տօքթ. Վարդան Գալստիանի (մօրուսա որը) կիսկեղ մէջ

ժեշտ է: Հետեւեալ կէտերուն ալ ուշադրութիւն ընելու է:

Պատգարակ տանողները նոյն արագութեամբ և նոյն քայլերով յառաջանալու են, որպէս զի պատգարակը չցնցուի: Արկածեալին վրայ ծածկելու է, և գլուխը արեւէն պաշտպանելու է: Գլխուն տակ միշտ բարձրկեկ բան մը դնելու է:

Արկածեալ մը ի՞նչպէս բռնելով պատգարակին մէջ դնելը բացատրեցի (պատ. 21, 22 և 23): Չայն վերցնելու և փոխադրելու համար, երկու հոգի պէտք է, թիւ 1 և թիւ 2 ըսենք ատոնց: Թիւ 1ը արկածեալին գլխու կողմը կանցնի և կռնակը պատգարակին կը դարձնէ. իսկ թիւ 2ն ալ արկածեալին ոտքերու կողմը կ'անցնի և դէմքը պատգարակին կը դարձնէ: Հրամանի մը վրայ, երկուքը միասին կը ծռին պատգարակին երկու կողմերէն կը բռնեն, և դարձեալ հրամանի վրայ, կամաց կամաց կը բարձրացնեն ու կը փոխադրեն: Չառիվերէ մը կամ սանդուխէ վեր ելած ժամանակներն, թիւ 1ը առաջ կ'ելլէ, որպէս զի ա կածեալին գլուխը բարձր դիրքի մը մէջ մնայ. իսկ զառիվայրէ մը կամ սանդուխէ մը իջած ժամանակներն, թիւ 2ը առաջ կ'իջնէ:

(Շատուակեղի)

Գ. Գ.

ՄԱՐՄՆԱԿՐԹՈՒԹԵԱՆ Բ Ա Ճ Ի Ն

ԻՆՉՈ՞Ւ ԶԵՆՔ ՕԳՏՈՒԻՐ ՄԱՐԶԱՆՔԷՆ

Գ.

Արիքրիկ Սակայն առողջ ըլլալու և մանաւանդ արիքրիզմի մէջ արագօրէն յաջողելու համար, բաւական չէ միայն Շուէտականով և աթլէթիզմով զբաղիլ, այլ գոնէ ծանօթ ըլլալու է մարդակազմութեան (Anatomie) լաւ սնունդ առնելու է, տուչը եթէ վնասակար է, թաց սպունգով սրբուելու է և անպայման փրիֆսիօն ընել պէտք է որ արիւնը արագօրէն շրջան ընէ և թարմանայ: Այն ատեն է որ մարմինը շուտով կ'ածի և կ'ուժովնայ:

Եթէ վերոյիշեալ կետերէն մէկը կամ միւսը չգործադրուի, անշուշտ չի տար սպասուած արդիւնքը: Այս առթիւ կ'ուզեմ մէկ երկու կենդանի օրինակներ բերել, որոնք կ'ապացուցանեն թէ տկար մարմին մը ինչ համեմատութիւններով կրնայ զարգանալ:

Մարդական աշխարհի մէջ ամենուս յայտնի է Տօքթ. Սանտօն: Աշխարհաճոչակ եղած է

իր ուժովը և մանաւանդ մարմնի գեղեցկութեամբ, այնպէս որ իր մարմինը կը ցուցադրուէր Եւորոպայի բոլոր սինեմաներուն մէջ և մանաւանդ Չոիցերիա, իր մեծագիր նկարները իբր ռեկլամ պատերը կը փակցնէին:

Տօքո. Սանտօն ծագումով Իտալացի է. պզտիկ հասակի մէջ Փարիզ գացած, չափազանց նիհար հիւժախտաւորի երեոյթով: Կրտանջուէր երբ առողջ մարդ կը տեսնէր:

Անա պայքար մըն է կը բացուի մտքի ու մարմնի միջև: Կ'ուզէ անպատճառ առողջ մարդ ըլլալ, գեղեցիկ և դորաւոր: Կը մտածէ որ կազմի մը տկարանայուն պատճառները հասկնալու է և ատոր դարման տալու համար անհրաժեշտ է իւրացնել մարդակազմութիւնը: 17-18 տարեկան հասակին մէջ կը մտնէ բժշկական համալսարանը, լաւ մը ուսումնասիրելէ յետոյ, կ'ըսկըսի մարզանքի լաւ մնունդ կ'առնէ, տուչ և մնասած կ'ընէ շատ սիսթեմատիկ կերպով, այն աստիճան կը նսխուի որ մանաւոր գործիքներ կը հնարէ, շուետականի կից գործածելու համար, որոնք ընդունուած են ամբողջ աշխարհի մէջ:

Բժշկութիւնը աւարտելով կը յաջողի նաև իր նպատակին մէջ կ'ուսնանայ ուժեղ և գեղեցիկ մարմին մը:

Տօքո. Սանտօն բժշկութեամբ բնաւ չէ զբաղած: Ամբողջովին նա իրուած է Մարզական աշխարհին. հրասարակած է շարք մը պրօֆիւրներ և իր մեթոտներէն շատեր օգտուած են: Այժմ 65-70 տարու է և կ'ապրի Լոնտօն:

Երկրորդ օրինակը պիտի տամ մեզի ժօռէն ծանօթ և Հ. Մ. Ը. Մ. ի շուետական մարզանքի վարիչ Պ Լևոն Յակոբեանը: Այս օրինակը չափազանց պերճախօս է: Եթէ յիշէք իր 15-17 տարեկան հասակի մէջ եղած վիճակը և բազդատեք հիմակուանին հետ, ապահովարար պիտի դարմանաք:

— Երբ եւ ի՛նչպիսի մարզանք պէ՛տք է ըլնել Առնասարակ մարզանքը պէտք է բաժնել երկու քի: Առանին և բացօթեայ: Տան մէջ կատարուելիքը պէտք է ըլլայ Շուետական մարզանք, առաւօտ և երեկոյ, առնուազն մեյմէկ քատորդ ժամ:

Առաւօտուն անկողնէն ելլելուն պէս սննեակին օդը մաքրելու է, շատ թոյլ չապիկով մը (որուն թեւերը եթէ բաց ըլլան աւելի լաւ է) սկսելու է նախ չնջառութեան փորձերով որ սրտի բարախումները կը կանոնաւորուին թոքերը կ'ըզլայնուին, կուրծքի վանդակը կը լայննայ

մարմինը կը հաւասարակուի, աղիքներու գործունէութիւնը կը կանոնաւորուի և դնդերները կը զարգանան: Վերոյիշեալ մարզանքները ընելէ վերջ, իսկոյն կը յաջողէ տուչ կամ բաց սաւան փաթթուիլը. մէկ երկու վայրկեան այս գործողութիւնը ընելէ և հինգ վայրկեանի չափ կանակի վրայ երկնայէ յետոյ, փութալու է կատարել բնական պէտքը:

Եթէ ամէն օր սովորական ժաւուն մէկ անգամ փորը չելլիր, կը նշանակէ ստամոքսը կամ աղիքները հիւանդ են: Մարդիկ կան որոնք շաքաթը հաղիւ 1-2 անգամ դուրս կ'ելլեն: Պնդութիւնը շատ անգամ քրօնիք կը դառնայ և այս տեսակ մարդեր շարունակ գեղեր կը գործածեն մաքրուելու համար: Անոնք կ'ունենան աղիքներու ցաւ, ստամոքսի և զլուխու ցաւ, ախորժակի պակաս, և իրենց մարմինը չի զարգանար: Գիտցէք որ միակ բուժումը մարզանքն է և ոչ թէ դանազան տեսակի վնասակար դեղեր: Երեկոյեան մարզանքը կատարելու է ընթրելէն կէս ժամ առաջ և կամ երկու ժամ յետոյ:

Իաշտային խաղերու մէջ կը մտնէ թէ շուետական և թէ արիթմիկը, որ նոյնքան օգտակար է: Այս առթիւ պէտք չէ մոռնալ չափաւորութիւն: Եթէ ամէն տեսակ մարզանք ընեմ ըսելով մեր մարմինը յոգնեցնենք, անշուշտ կը վնասուինք:

Մասնագէտ մարզիչին հրահանգներուն համաձայն պէտք է շարժիք, եթէ կ'ուզենք օգտուիլ ՄԱՐԶԱՆՔէն:

Յաջորդով պիտի սկսիմ ինչպէս պէտք է ուսուցանել զինտօրական շուետական մարզանքները:

Գ. ՄՍԸ ԱՆՔԷՆ

ԻԳԱԿԱՆ ՍՓՕՌԸ

Տանեակ մը տարիներ առաջ, ազգային տազնապալի կոիւներու միջոցին՝ Յրանսայի մէջ կազմուեցաւ «Իաշնակցութիւն Յրանս», իգական սիօներու, դաշնակցութիւն մը՝ որ սահմանուած էր համախմբելու երիտասարդ աղջիկներու սփորական ակումբները և աւելցնելու անոնց թիւը:

Յրանսացիք այդ միջոցին դեռ անորոշ գաղափար մը միայն ունէին իգական սփորներու վրայ. անոնք՝ հաղիւ կրնային խորհիլ թէ կին մը կրնայ ձի հեծնել, թէ երիտասարդ աղ-

ջիկ մը կրնայ ի հարկին քիչ մը թէ՛նիս խաղալ կամ քիչ մը լողալ, Ըստ իրենց, այդ սփռուկան դաստիարակութիւնը վերջացուց կը նկատուէր. երբ դեռատի աղջիկները երկայն քղանցք հագնէին և դադրէին շուան ցատկելէ:

Պատերազմէն առաջ քանի մը իրազեկ անձեր փորձեցին կուսիլ այդ նախապաշարումին դէմ: Ի զո՛ւր Ժօն Էլիսէ դիտել տուաւ թէ նախնական ցեղերու մէջ կինը կարող էր ընել նոյն վարժութիւնները՝ ինչպէս այրը: Ի զո՛ւր Տքթ. Լակուանտ մը կամ Ռիֆիէ մը դիտել տուաւ թէ՛ Աստղիկ(*) զօրաւոր զ՛նգերներ ունէր: Վերջապէս երկար մաքառումներէ յետոյ 1912 փետրուարին էր որ Ծրանսայի մէջ որոշուեալ կազմուեցաւ Femina-Sports ընկերութիւնը:

Պ. Բէյսէ - յարտը մարմնամարզական ընկերութեան մարմնամարզի ուսուցիչը — խորհեցաւ որ դոյութիւն շունին այն տեսակ հաստատութիւններ որոնց մէջ կարողանային օգտօրի երիտասարդ աղջիկները, մանաւանդ անոնք՝ որոնք ամենէն աւելի պէտք ունին ֆիզիքական դաստիարակութեան. ինչպէս՝ դպրոցականներ, ուսուցչուհիներ, զօրժաւորուհիներ եւ այլն: Պ. Բէյսէ առաջարկեց իր մարմնամարզական ընկերութեան, որպէսզի կանանց բաժին մըն ալ հաստատէ: Նախ սոսկապի դիմադրութեան քաղխնցաւ այնքան յանդուգն առաջարկի մը համար, բայց երկար խորհրդածութիւններէ յետոյ վերջապէս հաստատուեցաւ Femina-Sportsը: Այնուհետեւ ան սկսաւ այնքան առաջ երթալ որ 1918ին արդէն իր միջակէցնէր ունեցաւ: 1919ին Լիօնի հասարակութեան չորեք հանդէս մը ներկայացնելով՝ յաղթանակեց: Հանդիսատեսներէն անոնք՝ որոնք կը պատրաստուէին խնդալ կամ դայրանայ գացին խոստովանիլ ինկերութեան նախազանուոյն թէ իրենք յաղթահարուած էին այդ կանոն սերութեան առջև:

Հետեւ չէ անշուշտ այն ժամանակը, երբ մեր հասարակութիւնն ալ ի տես նմանօրինակ կանոնաւորութեան մը պիտի խոստովանի իր պարտութիւնը:

Չէ՞ որ մեր մէջ ալ սկսած է արդէն սփռուկան այդ շարժումը: Թէև՝ մեր հասարակական կարծիքը դեռ պէտք եղած կերպով հասունցած չլլալով կը գայթակղի ի տես աղջիկ սկսուածներու: Ան կը շարունակէ իգական սփռոնին մէջ տեսնել չգիտեմ ինչ ձերբազատութիւն

մը, և կը խորշի իրեն վտանգաւոր չափազանցութիւն մը ֆէմինիստի:

Ի՞նչ է իգական սփռոնը: Ուրիշ բան չէ. եթէ ոչ պատմական դէպք մը Շատեր գիտեն արդէն թէ՛ նութեան մէջ Լակեդեմոնացիներն իսկ ունէին կին արշուողներ և լուզորդներ: Գիտենք նաև թէ նոր ժամանակներու մէջ անկոս-սաքսօն ցեղը ընդունած է երիտասարդ աղջիկները ճկունութեան, լուզորդութեան, թիւփարութեան թէ՛նիս սփռուներուն մէջ:

Միթէ անտրամաբան չէ՞ արդէն խորշիլ թէ աղջիկ մը որ Վինչե 12-13 տարեկան բնազդօրէն կատարած է տղայական արշաւները, ուսումները և մանաւանդ յարաբերաբար ուժգին այն վարժութիւնները, որոնք օգտակար են սրտին և լիարդերուն համար, (որ շուան ցատկելը), յանկարծ ինքզինքը զրկուած տեսնէ ֆիզիքական այդ հրապուրիչ վարժութիւններէն և վերածուած ըլլայ անշարժ պուպրիկի մը վիճակին:

Պատճառը՝ հասարակական նախապաշարումն է որ կ'ըսէ. «Կինը չէ կազմուած սփռոնի համար»:

Անշուշտ ո՛չ, եթէ կարծենք որ կին մը կարող է իր փորձերով հասարկի զօրաւոր սեռին: Գիտենք արդէն թէ՛ քանի մը սփռոններու՝ ինչպէս լուզո դութեան մէջ, կինը կարող չէ առանց յոգնութեան նեաւելի սրական արագընթացութեան:

Բայց բնախօսօրէն երիտասարդ աղջիկ մը կարող է սփորնել ինչ իր միջոցներովը, այսինքն վազէ, ցատկէ, սկստուակ կամ նիզակ նետէ, նոյնիսկ ֆութպօլ խաղայ իր ուժին համեմատ և միայն իր ընկերուհիներուն հետ: Այսպէս կարող ենք փոխանակել արական վազողներու 100 մէթրը կին վազողներու 60 կամ 80 մէթրի հետ, 400ը 300ի են. ֆութպօլի 3 քառորդ ժամը 2) վայրկեանի հետ և ինչ: Գալով ուստ մներու, նետուածքներու՝ նուազագոյն չափը կարող ենք մենք՝ կիներս որոշել և ալս պէտք ունենալ օրինաւոր իգական սփռոն մը:

Սփռոնը՝ ոչ միայն ֆիզիքական, այլ և բարոյական դաստիարակութիւն կու տայ մեր նոր սերունդին: Ոչ միայն ուժ և առողջութիւն կու տայ՝ ալ ինչ ուղղամտութիւն առանց ատեութեան և ցսծ նկատումներու մրցակցութեան:

Այն երիտասարդուհիները կամ երիտասարդները, որոնք յաճախ ընկերային զանազան դասակարգերու կը պատկանին վայրկենապէս միջնոյն տարազը և նոյն շարժուձեւերը, առնե-

(*) Venus de Milo. գեղեցկութեան դիցունիկն:

լով՝ ուրիշ բան չի մնար իրենց մէջ այլ միայն բարեհամբոյր ընկերակցութիւն մը, յ հիմնուած փոխադարձ յանգանքի վրայ:

Արդ քանի որ սփռնեբու օգուտը ճանչցուած է և անվիճելի՝ պէտք է ամբողջ հոգիով հետեւիլ անոր: Արդէն ինչպէս ըսինք՝ այդ շարժումը սկսած է և իր արդիւնքներէն կրնանք դատել այն փայլուն ապագան որ իրեն վերսպահուած է:

Գում-Գարու

ՇԱՒԷ:

Ծ. Խ. Կարգ մը արգելքներու պատճառով մեր մէջ կազմուած չ'ըլլալով իզական սեռի յատուկ մարզական եւ սկստական միութիւն մը, Հայ դեռատի աղջիկները կը դիմեն օտար քիւլտները, հոն արձանագրուելու համար սկստութեան շարքին եւ մասնակցելու դաշտային խաղերու: Յաւախ է որ մեր ծնողքներն ալ սնտաւորէն կը ձեն իրենց թարմատի աղջիկները երթալ նետուիլ օտար խումբերու գիրկին մէջ, հոնկէ առնելու իր ազիւր եւ իր չքաւոր ընտանիքը լը հաւնելու եւ անոնցմէ դժգոհալու յաւերթիւնը միայն:

ՄԱՐՄՆԱԿԱՆ ԿԻՅՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՍԵՐՐԸ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՄԷՋ

Համաձայնական տէրութիւնները իրենց յաղթանակէն վերջ ինքնանփոփումի յրջանի մը մէջ կ'զգան թէ շատ բան կորսնցուցած են իրենց ազգային դիմացկունութենէն: Ու ժող ջանքով, լաւ հաշուած միջոցով արդէն սկսուած է ազգային վերաշինութեան գործին: Ոչ միայն հայրենիքի ամենէն լաւագոյն գումակները զո՞ւուեցան յանուն իրենց եզրայրներուն պաշտպանութեան, ոչ միայն հազարաւոր մանկամարդ աղջիկներ և երիտասարդներ զո՞ւուեցան սպանիական տենդի հաւաճարսէն, այլեւ ասորոյ մեծագոյն զոհն ալ մեծապէս տուած է և այս մասին է որ կը մտածուի: Արդ արեւ պատերազմի չրջանի մանկութիւնը, պատանեկութիւնը և երիտասարդութիւնը, շատ բաւ է զրկուած մնալով չի կրցաւ փափաքուածին պէս կազմուիլ: Ասոր իբր արդիւնք մէջտեղը կայ անարիւն, նիհարակազմ վատուած, սերունդ մը վաղուան հայրենիքը կազմելու կոչուած է: Այս իրականութիւնը առ հասարակ կ'զբաղեցնէ օրուան մեծագոյն միտքերը, օրաթերթերը, հանդէսները, հրապարակային դասախօսութիւնները, միշտ դարձաններ կը խորհին այս մասին: Ամէնքն ալ համաձայն են օր-

ուան պահանջին առջև, պէտք է փրկել օրուան մանկութիւնը և պատանեկութիւնը: Օրուան պահանջն է աննկուն կամքով, աշխատող, ժրտաջան և մանաւանդ արտադրող սերունդ մը ունենալ ասոր համար ամէն բանէ առաջ առողջ սերունդ մը ունենալ, այսպէս կը մտածեն առ հասարակ պատերազմիկ տէրութիւնները սկսեալ թագակիր գլուխներէն միջև պարզ գործաւորը:

Այս միջոցիս կըր հանրային հաստատութեանց վերակազմութեան խնդրով կ'զբաղին բոլոր իշխանութիւնները, առաջին ասթիւ բոլոր վարիչները համաձայն են որ կրթական հաստատութեանց մէջ զուգրնթաց երթայ գիրքի կրթութիւն հետ մարմնական կրթութիւնը և սքորը: Այսպէս ֆիզիքական և ըսքորի կրթութեան կազմակերպութիւնը շատ դժուար կը թուի նոյնիսկ քանի մը նորընտիր երեսփոխաններու, որոնք նոյն իսկ աւելի ազատախոհ մտածումով մը կ'առաջարկեն «ֆիզիքական կրթութիւն և սքորի» նախարարութիւն և կամ գէթ ընդհանուր տնօրէնութեան մը կազմակերպութիւնը:

Օրուան կեանքը, նախապատերազմի կեանքէն շատ փոխուած է, եթէ հոս պատերազմէն առաջ ժողովուրդը և մանաւանդ երիտասարդութիւնը հանրային պարասրահները կամ կիսաշխարհիկ թ ստրուները կը խուճէր, այսօր Մարսէլի մէջ Palais de sportsը կամ բազմաթիւ ընկերութեանց մրցավայրերը կը վազէ: Ոչ միայն հոն են պատանի զպրոցականը, կամ սքորով հետաքրքրող դէմքեր, այլ և սպաններ, ուսուցիչներ, նկարիչներ, վերջապէս մտաւորականներ կ'սպասեն մրցումէն վերջ իրենք ալ իրենց կայդին հանրային ֆիզիքական կրթութեան դասաւանդութեանց հետեւելու: Եթէ երէկուան սինէման ժողովուրդին սանքիւնսիրալ տեսալաններ կը հրամցնէր, այսօր, զօր օրինակ, կը ներկայացնէ մեզի ֆրանսացի լուզորդական մրցումները: Այս մրցումներուն կը մասնակցին կիներ և այրեր զատ զատ:

Սքորը ոչ միայն յեղաշրջած է ընտանեկան և հանրային կեանքը, նաև մեծ ազդեցութիւն մը գործած է նորածեութեանց վրայ: Ասոնք թերեւս զարմանալի և նոյն իսկ մասամբ իրական չի թուի պոլսահայ հասարակութեան, որ պատերազմի չրջանին ուղղակի չի վնասուելով հանդերձ, նորէն այսօր կը փայլի իր անշարժութեամբ: Բայց ամէն բանէ առաջ ըսենք թէ ֆրանսայի ժողովուրդին մարմնական կրթու-

Թեան և սրօրի կարեւորութիւն տալը մամուլէն է որ ծնունդ առած է: Անոնք օրուան քաղաքական կամ միջազգային լուրերէն, մանչէթի ձեւէն առաջ, առաջին էջին վրայ օրուան սրօրի մրցումներուն արդիւնքը կամ սրօրի կարեւորութիւնը յիշեցնող նախադասութիւն մը կը գրեն:

Ասոնց որքան ճիշդ ըլլալը նախօրեւելու համար, ահա՛ ունինք օրուան մեծագոյն դէպքը Carpentier et Beckettի կռիւմարտութեան մրցումը: Այս մրցումով նայինք թէ որքան զբաղեցաւ ֆրանսական և Անգլիական մամուլը և հանրային կեանքը: Գիտեմ թէ այս մրցումին արդիւնքը, ծանուցուեցաւ աշխարհիս ամէն կողմը հեռագրական գործակալութեանց միջոցաւ և վստահ կրնամ ըլլալ թէ որքան աննըմար անցած է Պոլսոյ մէջ:

Լոնտոնի Holborn Stadiumը իբր մրցավայր ընտրուած էր: Դժբաղդարար, բողբոջատմամբ ֆրանսացի և անգլիա ի չորս կող էն եկող բազմութիւնը շատ պզտիկ էր: Ամբողջ ֆրանսական և անգլիական մամուլը օրեր առաջ, դսնազան տեղեկութիւններ կուտային: Անոնք զատ զատ իրենց ազգակից ըմբիշները կը գովէին, իրենց ազգակիցին յաղթութիւնը կը տեսնէին, զանազան մեկնութիւններ կուտային: Carpentier ճակատէն նոր վերադարձած, չորս անգամ վիրաւորուած և մասամբ առողջութիւնը խնդարուած էր, մինչ իր հակառակորդը անոր վրայ ծանրութեան առաւելութենէն զատ, ամբողջ տարիներ իրեն սրբի մարշալ կեանքէն չեղած չէր: Լոնտոնի մամուլը վստահ էր անգլիական յաղթանակին մասին, մինչ ֆրանսականը հաւանականութիւն մը միայն կը տեսնէր յաղթութեան համար՝ Բարբանթիէի ճրկունութիւնը: Զը մոռնանք ըսելու թէ ժողովուրդին հետ ամբողջ մամուլը կը դժգոհէր մրցումը Holborn Stadiumի մէջ կատարուելէն քանի որ մեծագոյն մաս մը հանդիսականներ ներս չի պիտի կրնային մտնել: Ժողովուրդային խուժումի մը առի նախագգուչութիւն, ջոկատներն արդէն մրցումէն 24 ժամ առաջ չղթայի տակ առած էին: Ուշ մնացող հանդիսականներ, շահաբէտներէն կրկնապատիկը սուղ գնով տոմսակներ գնեցին:

Մուտքի գումարները կը բաժուին, ներս կը մտնեն Կալէսի իշխանը, Ալպէր իշխանը, Ազգային ճարտարարուեստի նախագահը շրջապատուած քաղաքական, գիտական և գրական դէմքերէ: Մտփերու երկար ու զզրդալից շփոթի

մը տակ կ'երեւան երկու հակառակորդները: Պէթլթ կ'երեւի յոխորդ, ժպտուն, յաղթականի նայուածքով Բարբանթիէի նիհար մարմինին քով: Խոր լուծեան տակ կռիւմարտը կ'սկսի, 74 երկվայրկեանէ վերջ արդէն Բարբանթիէ իր առջեւ ունի Պէթլթի պատկած մարմինը: Հաշտարարը երեք կը համրէ, հանդիսատեսներու մեծ հիասթափումի տակ Պէթլթ չի շարժիր, ֆրանսայի կռիւմարտը ջախջախիչ յաղթանակով կը խլէ եւրոպայի կռիւմարտի շահիօնան: Անմիջապէս Կալէսի իշխանը կը շնորհաւորէ յաղթական մարտիկը, Պէթլթ ռաքի ելլելով կ'ողջագութէ իր հակառակորդը, երկարատեւ ծափերու տակ:

Այս պահուս Բարիզի ամբողջ ժողովուրդը անձկութեան ժամեր կ'անցնէր, քանի որ մըրցումը ազգային երեսոյթ մը առած էր: Բազմութիւ ժողովուրդ, երիտասարդներ, կիներ, ծերեր, զինո օրականներ Montmatreի դաշտը կ'սպասէին լուրին: Արդիւնքը իմանալէ առաջ կարելի էր քնննալ: Լոնրը Բարիզ հասաւ ճիշդ ժամը 10, 10 անցած: Արդէն Գէն սկսեալ «Sporting» և «Auto» մարզական թերթերու խմբագրատուններուն առջեւ տեղ ձգելու տեղ մնացած չէր: Խմբագրական մարմինը իրենց թղթակիցէն հեռագիր յօդուածին կ'սպասէին թերթը անմիջապէս հրատարակելու համար: Ժամը ճիշդ 10.8 անցած «Sporting» պատշգամէն պէնկսիան լուսեղէն գրերով յաղթանակը հաղորդուեցաւ: Քիչ մը վերջ «Auto» հանդէսին լուրը գունաւոր թուղթերու միջոցաւ ամէն տեղ ինքնաշարժ կառքերուն հաղորդուեցաւ: «Echo des Sports», «Intransigent» թերթերը յաւելուածներով իրենց թղթակիցին լուրերը հրատարակեցին: Սինէմաները անմիջապէս վարագոյրի վրայ օրուան յաղթականը ներկայացուցին, արդիւնքը միասին հաղորդելով: Ամբողջ ֆարիզ մինչև առտու ազգային տան մը կատարեց, ամէն բերնէ «Կեցցէ Բարբանթիէ» աղաղակը կը լսուէր:

«Թայմզ»ի, «Տէյլի թէլէկրաֆ» ի «Օթօ» և «Էքսէլսիօր»ի թերթերը յաջորդ օրը յօդուածներով օրուան յաղթանակը փառաբանեցին: «Թայմզ» կը գրէ: «Բոլոր սրտով կը շնորհաւորենք օրուան յաղթականը: Ուրախ ենք որ այսպիսի միջազգային մրցում մը առանց միջադէպի անցաւ: Այս առիթը անգլիացիք իրենց համակրութիւնը կրկին կը յայտնեն օտար և դաշնակից օրուան յաղթականին: Այլեւս պէտք չէ տարակուսիլ թէ Բարբանթիէ իրմէ դերակշիռ ծանրութեամբ ուրիշ մարդիկներ կրնայ յաղթել:

«Տէյի Թէլէկրաֆ» կը գրէ: «Հիանալի Ֆրանսան հոր և փաստոր յազթաւակ մը եւս կատարեց: Ասով ալիւս իրաւունք ստացաւ աշխարհիս մարմն տնորդիկ ազգելու դասին մէջ մտնելու: Այդէն ֆրանսացի աւս պատեական մարդիկը իւր իրեն պէս կը մէջն ալ մոզս վերդական էր: Այսօր կրնայ բուրի թէ Ֆրանսա Երոպայի միւս ազգերէն յոււմ իշխոր ունի: Երեկուան մրցումը մինչև հիւայ հաւասար ու միմասի շուսած բոլոր տես թիւնները ջրեց: Քարիանթիէ երոպայի շամիրանան կրտրելէն վերջ միջազգային շախիտներ ըլլալու պիտի աշխատի:

Այս կեանքը հասանարար նախանձելի պիտի ըլլայ պոլսահայ այն երիտասարդներուն համար որ նքարդէն հայ ազգային վերածնունդի այս շրջանին մարզանքի փրկարար դերը լաւ գիտեն:

Ասոնք կարգապէն վերջ հարկ չիկա՞յ արդեօք խորհելու մեր որբանոցներուն մէջ, դալուկ աչքերով, անարիւն, վատուժ մեր եղբայրներուն մասին: Հարկ չիկա՞յ մտածելու մանուանդ մեր փոքր եղբայրներուն մասին, որոնք պատերազմի միջոցին ֆրանսացի մանուկներէն աւելի զրկուած շրջան մըն անցուցին: Մտածենք որ անոնք վաղուան հայութիւնն իսկ են: Մենք երիտասարդ սերունդս անհետացող սերունդէն բան մը պէտք չէ յուսանք: Մեր ուժերը որքան իսկ տկար ըլլան, երոպական ոճով, նուիրուինք ազգային վերածնունդի Ամէն բանէ առաջ գիտնանք թէ Արօրի և սկաուտիզմի ծառայելը ազգին իսկ ծառայել է: Թաջորդով պիտի գրենք թէ ինչպէս սքառութիւցը պարտաւոր պիտի ըլլայ մօտ օրէն Ֆրանսայի մէջ նախնական կրթութեան պէս: Պիտի տեսնենք մանուանդ տարէց, նախկին սկաուտներու միութեան գերը արդի քուէարկութեանց մէջ:

Մարտէյ

ՊԻՄԷՆ

Դժբաղդաբար մեր հայ մամուլը դէպի մեր գործը, կը փայլի իր անտարբերութիւնովը: Տոզ մը ազգարարութիւն կը դրկուի մեր կողմէ ու եւ է խաղի եւ կամ սկաուտական խնդրի մասին թերթին ուէ մէկ անկէնը ամենափոքր գիրով շնորհ մը ըրածի պէս կը թիտն: Իսկ երբ կարգը կուգայ պարի դասերու եւ թատերական ծանուցումներու եւ տեսութիւններու, էջերը լայնօրէն բաց են առ ի բաշալերութիւն:

Իսկ մենք, կը շարունակենք մեր ճամբան անվնաս հաւատքով եւ ժողովուրդը շատ աւելի գիտակցութիւնը ունի մեր շարժումին եւ այս բանը մեզի համար բաշալերական է:

Հ. Մ. Ը. Մ.

ՖՈՒԹՊՕԼ

ՊԷՔԵՐՈՒՆ

Լաւ հարուածելու համար ոչազրու թիւն լրէք հեանեալ կորեւոր կէտերուն:

1. Հագած կօշիկնիդ ոտքերնսդ յարմար ըլլայ, ոչ լայն և ոչ ալ երկար. երկար կօշիկները վտանգաւոր են խօզի մտնանալ:

Պէտք է որ ամէն խողացող բացի յարմար կօշիկէ մը զայն կապէ կատի կտորով մը որը պէտք է ըլլայ մէկու կէս սանդիմէ թր լայն և մէկ մէթրի չափ երկան կարելի ելածին չափ բարակ և զօրաւոր:

Խողացողը ոտքին տակէն թող անցնէ վերայիչալ կաշի կտորը և ոտքին վրայ խաչածեւէ, երկու կողմէն ու կօշիկն շարձրութեամբ ետեւէն դարձնել վերջ. յարմար տեղ մը թող կապէ: Պէտք չէ հանգուցը անջելի մասին վրայ ըլլայ որովհետեւ թէ գնդակին ուղղութիւնը կրնայ փոխել և թէ ասքը կրնայ ցուցընել գնդակին հարուածելու պահուն:

Այս կապին օգտաշարութիւններէն աւելնէն կարեւորն է, ոտքին ծայրը գետին վարնուած պահուն արգիւել յօդուածը խախտել:

Գնդակին աջ ոտքով հարուածելու մամանակ պէտք է որ ձեր ձախը ճշտ գնդակին քով նոյն ուղղութեանը վրայ ունենաք սրագոյի աջով կարենաք բաւական ոյժ առնել և դէպի առաջ երկարել:

Եթէ աջով գնդակին հարուածած պարագանուդ ձեր ձախը գնդակէն մէկ ոտք ետ ըլլայ այդ պարագային ձեր աջին ոյժ տալու հեռաւորութիւնը նոյնքան կարճ պիտի ըլլայ և հեռեանքը կ'ըլլայ գնդակին հետ չ'երթալը: Ետայ կուգայ սրունքներու ճօճումը, առանց ձունկը կտրելու՝ ոտքի մտաները ու սրունքի մկանները պրկուած՝ գնդակի հարուածել և ոտքը թողուլ մինչև իր հասած հեռաւորութեանը, հոս կարեւոր է մալ մինն հաւասարակշռութիւնը լաւ պահել վար չիշնալու համար:

Առայժմ չորս ձեւեր կուտամ գայնելու երբ գնդակը գետին վրայ կը գտնուի:

1. Ոտքի կօշիկն ծայրովը սր կոյիլի, զօնկի և հենկեր զարնելու կը գործածուի:

2. Եւրք քաշելու համար պէտք է ոտքի մամաները վար ձուել և այդ վիճակով հարուածել, այս պարագային գնդակը կարճ բայց առաջ ու ցածէն կ'երթայ, թէեւ բարձրութեան

աստիճանները ոտքին գործածութենէն կախում ունին :

3. Բայ ասու պարագաներուն ոտքին ամբողջ երկայնութիւնով և մէջի կողմով նարուածել որ աւելի զիւրին և վստահ կարելի է գրն դակը ընկերոջ ճիշտ ոտքին տայ :

4. Աջ ոտքի մատները դէպի ձախ ոտքին վրայով նարուածել, շատ զօրաւոր և նոսր կ'երթայ և ոտքին վրայ գնդակը այնքան չի ծանրանար, ու այս ձեւին մէջ վոսնգ ալ չր կայ ոտքի մատները գետին մխրճելու : Սա ալ լսեմ որ շատ դժուար է գործածութիւնը ինչ պէս նաև դժուար է ուզած կամ փափաքած ճիշտ տեղը զրկել գնդակը : Այս ձեւը շատ պէտք կ'ըլլայ երբ գնդակը ահուկի արագութեամբ գետին վրայ զլարուելով կու գայ ուր ձեր ոտքին մեծ մասն է որ կը դիմաւորէ և փոխցնելու համարութիւնը շատ քիչ կ'ըլլայ : Շատ բզ գուշութիւն ընելու է որովհետև այս տեսակ ե կող գնդակները շատ զիւրաւ ոտքէ կը փոխին :

5. Գնդակը առջեւէն ետ զարնելու համար, պէտք է աշխատիլ որ գնդակը մտաւորապէս մէջքի բարձրութիւնը ըլլայ որ պէտքի ոտքի մտաները դէպի վեր ուղղելով և ծունկն ալ քիչ մը կտարելով գնդակը կարենաք նարուածել, անշուշտ ոտքի ուղղութիւնը նոյնը պահելով, այս պարագային գնդակը գիւրութեամբ ետ կը զարնուի :

6. Բնասակը առջեւէն ետ զարնելու համար, պէտք է աշխատիլ որ գնդակը մտաւորապէս մէջքի բարձրութիւնը ըլլայ որ պէտքի ոտքի մտաները դէպի վեր ուղղելով և ծունկն ալ քիչ մը կտարելով գնդակը կարենաք նարուածել և կամ եթէ բարձր է վեր ցատկելով նարուածել, անշուշտ ոտքի ուղղութիւնը նոյնը պահելով, այս պարագային գնդակը դիւրութեամբ ետ կը զարնուի :

Փորձերու ժամանակ արդէն շատ մը փորձառութիւններ ձեռք կը բերուի, միայն խնդիրը կամք ընել և իւրաքանչիւր ձեւի համար աշխատիլն է մինչեւ ձեռք բերուի : Պիտրը իրենց ոտքերուն գործածութենէն զատ պէտք է որ իրենց գլխինն ալ գործածեն և սորվին գլուխով զարնելու արուեստը, որ շատ կարեւոր է, մանաւանդ կարծուկ շարժումն համար որոնք եթէ գլուխին չի գործածեն իրենց դէմ խաղացող բարձր հասակաւ որ փորձները շատ զիւրութեամբ կրնան գնդակը խլել, որովհետև ոտքին չի հասած տեղը գլուխը շատ զիւրութեամբ կը համար :

Պիտրը իրենց դէմ խաղացող արագաշարժ ֆորվրճներուն դէմ կարենալ պայքարելու համար պէտք է որ վազելու փորձեր ընեն և իրենք ալ բաւական լաւ վազողներ ըլլան : Եթէ ոչ, գնասակը շատ շուտ կողխրրին քովիկը եր հասնի :

Պիտրը պէտք է որ իրենց դէմ խաղացող փորվրճներուն կարողութիւնները կարելի եղածին չափ շատ նշմարեն, թէ որքան վազող է և որոնք՝ սրագ վազողներ են : Եթէ թէ ձախով և ընդհանրապէս որ կողմին վրայ աւելի արագաշարժ է :

Դէմերնից խաղացողի մը գապանիքները, այսինքն տկար կէտելը նշմարելէ վերջ, ալ դիւրին կ'ըլլայ զայն բռնելու ճիւղ ժամանակին : Երկու պիտրը գնասակը պէտք է լաւ ճանչնան իրարու կառուցութիւնը լաւ չ փեն երբ մէկը գնտակին կը վազէ, միւսը գիտնալու է թէ իր ընկերը գնտակը պիտի կրնայ խլել թէ ոչ, ու անոր համեմատ պէտք է պիտրք բռնել : Աւելորդ ձեւեր ընելու չէ պահանջուած նարուածք տալու է ժամանակին և միշտ աշխատելու է զընտակը բարձրէն զրկել մտաւորապէս երբ հակառակորդ փորվրճները մտակնիլ կը գտնուին :

Պէտք է լաւ և քաջ յարձակողներ ըլլան, մանաւանդ յարձակուելի ճիշտ վայրկեանը գիտնան և քաջաբար նետուին առանց վախի :

Ետնադաստիներու ժամանակ շատ կարեւոր է տեղ կարենալ պահել որ շատ զիւրին է շատ ալ դժուար : Պիտրն մէկը յարձակած վայրկեանին, միւսը պէտք է պատրաստ թափի վրայ ըլլայ՝ գնդակը խլելու համար : գնդակը խլելը շատ մեծ արուեստ է և առ կարենալ ընելու համար պէտք է բաւական արագաշարժ ըլլայ : Երբեք երկու քով մի յայտակիք, սեյն սայն մի ըլլաք, որովհետև ձեր հակառակորդներուն օգնած կ'ըլլաք՝ ի վնաս ձեզի :

Փորվրդի մը վրայ յարձակած տաննից միշտ նայեցէք որ գնդակը տանելու աշխատիք անոր ոտքէն չի յաջողելու պարագային է որ պէտք է փորվրդին արգելիլ ըլլաք գնդակին համարելու : Երբեք թող սուր չէք որ փորվրճ մը ձեզմէ փախցունելէ վերջ գնդակը ազատ համարձակ կողմն մտնուի, ընդհակառակը պէտք է որ ետանդով մը հետ սպնդէք փորվրճը որ ետ է կերպով արգելիք ըլլաք գնդակին ազատ համարձակ հարուածելուն : Եթէ արագ վազող պիտր չէք պէտք է որ փորվրճները դիմաւորէք իրենց դէմէն՝ ճակ տէն և պզտիկ աջ ձախ շարժում մը ընելով փորվրճը անանկկալի բերէք և իր արագութեան

Թափը կասեցունէք, և այնպէս մը նետուիք որ դուք գնդակին և փորվրսին մէջ մնաք, այս պարագային անոր արագութիւնը կասեցուցած կ'ըլլաք և միննոյն ժամանակ զինքը գնդակէն հեռու պահած կ'ըլլաք. մանաւանդ եթէ իրեն ալ զարնուելով քիչ մը ցնդէք, այն ատեն դուք շատ աւելի դիւրին կ'ընաք շարժիլ և գնդակը խելի պոյժանաւոր որ ատաջին պատճառով թեամբ գնդակին հարստութիւնը, սրովնաւ կրնայ ըլլալ որ փորվրսը արագ շարժուելով մը գնդակը խել և իր մէկ լնկերոջ, բայց ասայ, ա՛նա ա՛յս վայրկեանի գոտար կ'ըլլայ ձեզ համար անոր զէմ ալ նոյն յարձակումը ընել, որ սօսի կարեւորը ճիշտ ժամանակին հարստածելն է. Գնդակը ողէն կողնն վրայ լնկած սրարացաներուն շատ զգոյշութիւն ընելու էք, որով յետոյ յափփորտները աւելի մէկ անգամ պէ՛տք իր խո մեն կողմիցին վրայ Պիսիւր, այս տեսակ վայր կեանքներու մէջ պէ՛տք է որ ձեր կօշիկները յարձակումներուն զէմ պայտազանէք, հակառակ կորդ փորվրսերու նման չէք որ ձեր կօշիկը գնդակով մէկտեղ կ'ընէ մէջ ք, ևն սանին:

Կօշիկները ձեր վրայէն վտանգութիւններն վեցունելու չեն, որպէս զի այս տեսակ յարձակումներու ժամանակ անո՛ք միայն գնդակը ազատելով զբարձր և ոչ թէ հակառակորդի մը կողմէ գետին տապալուելը խորձ լով գնդակը կորսնցնեն: Գոռներու ժամանակ, շատ չըջահայեաց եղէք և հակառակորդ փորվրսերը լաւ բռնեցէք, անգորտ մը բռնելը կը մը ազատելն տեղի կ'արժէ: Ենդր մնացած գարաբային մի չուտարբեր, պարագայով գործեցէք և գնդակը տուած անդրեկող վրայէք:

Կօշիկներն բան սարք շատ յարգելի չէ որքան ալ որ վտանգ ըլլաք ձեր կօշիկներն ձեր պիկուլթեանը վրայ, որով ձեզ վտանգաւոր է, մանաւանդ երբ արագ վազող փորվրսներ կրն ձեր զէմ:

Եկու պիները դիւար յա՛ն ճանչնալ, դատ պէտք է իրենց համ պիներուն կարողութիւններն ալ նայնքուն ճանչնան որպէս զի կորեկան տնայն շարժումներուն համեմատ իրենք ալ իրենց պէտք եղած դիրքերը գրաւեն: Եստ մը պարագաներու տակ համ պիները ստիպուած կ'ըլլան պիներուն բայց ասայ, այդ վայրկեանին եթէ պիները համպիներուն շարժումներուն չեն հետեւիր, իրենց անձեկէք բարձր հակառակորդ փորվրս մը կրնայ անձեկ որ շատ արագ ըլլի չէ:

Պիսիւր, ձեզ եկած գնդակները երբեք մի կայ նեցունէք խնդիր չէ թէ ինչ ուղղութիւնէ կու

գան, զնդակը ձեզ հասնելէ առաջ, ամիջապէս շրջահայեաց կերպով ձեր ազոց բռնած դիրքերը նայեցէք և գնդակը տուէք այն կողմէ՛ որ ամենէն յարկաւորոյնն է: Միշտ կարեւոր է գնդակը տուլ այն խաղացողին կամ փորվրսին, որը հակառակորդներէ բան ա՛մ չէ:

Կարեւոր հակառակորդներուն գնդակ տուելու տախտ շտալն է:

Ռոպեր Գոլոն Պ. Ա. Ր. Ա. Գ.

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՍԿԱՒԵՆԿԱՆ ԺՊԵՈՎԷՆ

11 ՄԱՅ ՍԻՆՍՍ

1. Տօքթ. Տիգրը բացատրութիւններ տուաւ մտերու ըլլալիք բանակուծի մը մասին (comping):

Որոշուեցաւ յանձնատեղով մը կազմել եւ արդիւնքը ներկայացնել վարչութեան: Սայն յա՛ն ճառագողի մեր ներկայացուցիչն է Պ. Գ. Յակոբեան:

2. Ընդհանուր ազգերու սկաուտներու համար նըշանակի մը (սուսարիս) մասին խորհրդածութիւն կատարուեցաւ:

3. Որոշուեցաւ ընդհանուր սկաուտ կան տողանցք մը սարքել Երբ թալիստանէ հրապարակին մէջ Յուլիս 13ի կերպի որ, Այս օր թիւ վերջնական կարգաբերութիւններու համար յանձնատեղ մը ընտրուեցաւ:

2 Մ. Բ. Մի կողմէ պիտի անդամակցի Պ. Գ. Յակոբեան:

Սայն ժողովի մէջ որոշուեցաւ որ եթէ ո եւ էն սկաուտ յանցանքի մը պատճառաւ որոշուի սկաուտական շարքերէ վտարել, և այդ անթիւ դժուարութեան հանդիպի ո եւ է ազգի մը կազմակերպութիւնը սայն որոշուի գործադրուելու մէջ, համաձայնական ոտքկանութիւնը տրամադրելի ըլլայ այս մասին:

Նոյնպէս որոշուեցաւ որ ամէն ազգ իրեն սկաուտական դրօշին օրինակը պարտաւտէ վաւերացնել տալու համար ստիկանութեանց կողմէ:

* *

Պալայ Միջազգային ստիկանութեան պետ գնդապետ Մաքսուէլ պոլոյ միջազգային սկաուտներու ժողովին աստեանպետ ընտրուելուն անթիւ Գ մասի կերպի որ ի պատիւ իրեն թէյասեղան մը տրուեցաւ Y. M. C. A ի սրահին մէջ միջազգային սկաուտական կազմակերպութեան կողմէ: Ներկայ էին Անգլիացի, Ֆրանսացի, Ռուս, Հայ, Յուն եւ Հրայ սկաուտներ և ներկայացուցիչներ: Գնդապետը ամէնքն ալ զատ զատ աչքէ անցուց երբ կարգը Հայերուն, եկաւ, ըսաւ խրատիկ գեղեցիկ եւ որովհետեւ մեր սկաուտները իսկապէս կ'արժէին սայն բացազանչութիւնն իրենց ճշմարիտ սկաուտի երեւոյթով առանց աւելորդ պերճանքի և ցոյցի: Անոք ամէնուն ուշադրութիւնը կը գրաւէին իրենց անձնական եւ ուշադիր կեցուածքով:

Թէյասեղանէն վերջը հակառակ որ արդիւնա՛ծ էր սկաուտական տողանցքը, գնդապետին հրամանով մին չեւ թաքսիմ ամբողջ սկաուտները փողահարութիւնով տողանց մը կատարեցին ուրիշ վերջ ցրուեցան:

Դիտողութեան պարագայ մը որ կար Պ. Գ. Յակոբեան:

եանի, Հ. Մ. Ը. Մ. ի կեդրոնի վարչութեան իբր ընդհանրապես խոստովանելու պաշտօնին հակառակ սոցն հանդեսն մէջ սիվիլ հազուստով ներկայ ըլլալը եւ երկրորդ Անգլիերէն երկար գրութիւն մը թէեւ շատ անշատադրուած — կարդալն էր որ ներկայներուն դժգոհութիւն պատճառեց: Ասկէ զատ ոչ ոք իրաւունք ունի առանց Հ. Մ. Ը. Մ. ի կեդրոնի որոշումին իր կողմէ պաշտօնական յայտարարութիւններ ընելու:

Եթէ ամէն ներկայացողն ուզէր այս տեսակ գրութիւններ կարդալ պիտի ստիպուինք չորս ժամ սոքի վրայ կենալ:

Պէտք է շատ ուշադիր ըլլանք եւ տեղի չի տանք դիտողութիւններու, մտնաւանդ օտարներու առջեւ:

12 Մայիս 920 Ե. Ի. Մ. Ե. Բ.

ԲԱՅ ԵՒ ՄԵՎԻՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Պ. ԶՈՒՆԴ ՍՄԲԱՏԵԱՆԻՆ

«Հայ սկստութի 11 թիւով մեր բրած հրատարակած պատասխանի մտացած ըլլով, Պ. Զունդ Սմբատեանի միութեան հետ ունեցած խնդիրը հրատարակելու կը դժնք իր հաշտակամ մեղադրեանը մէջ:

Հետեւեալները լիարժեք կը բաւեն անպաշտօնական համար, թէ ինչ որ Պ. Զունդ Սմբատեան կը նախը աջ ու ծախս եւ կը ծանուցանէ «Ճակատամարտ»-ի 28 մարտ 920 թիւով, Հ. Մ. Ը. Մ. ի դրամ եւ գոյքերն են անոնք: Ահա փաստերը:

I. Հ. Մ. Ը. Մ. ի Սկիւտարի մասնաճիւղին 19 հուլիս 919 թուակիր սնտուկի հաշտեկչին ստորագրուած՝ ատենապետ Ա. Միսայեանի, ատենադպիր Լեւոն Թաշճեանի եւ գանձապետ Լեւոն համբարձումեանի կողմէ, մուտքին կողմը, սեպտ 9ին, գրուած կայ բնա առ բնա հետեւեալը. «Նուիրատութիւն Պր. Յ. Միսայեանի աղջիկ սկստանեղու համար» 55 սակի» — եւ դարձեալ նոյն թուակիրին, ելքին կողմը, Աղջիկ սկստանեղու հազուստի համար Զունդին 55 սակի»:

II. Հ. Մ. Ը. Մ. ի Սկիւտարի մասնաճիւղին ըով կայ հետեւեալ ստացագիրը, 919, սեպտ Թուակիր, սոքրագրուած Պ. Զունդ Սմբատեանի կողմէ. «Հ. Մ. Ը. Մ. ի Սկիւտարի մասնաճիւղի վարչութիւնէն ստացայ հինգ հարգար հինգ հարիւր դրամ զոմարը, աղջիկ սկստանեղու տասը հաւ հազուստ շինելու համար»:

III. Գայ նաեւ հետեւեալ ստացագիրը 21 յուլիս թուակիր սոյն պարտին կողմէ, ստորագրուած «Սրիսրգ Իսկուրի Փափագեանէ, (սկստութեան հայր միներու գանձապետութի) ստացայ երկու հարգար հարիւր վաթսուս զՊ2 սկստութեան հազուստներու գնման համար»:

IV. Գայ նաեւ հետեւեալ ստացագիրը 1) մարտ թուակիր սկստութեան հայր միներու գանձապետութիւն ստացած եւ երկու հարիւր զՊ2 ծախսը համար»:

Սկստութեան հայր միները Հ. Մ. Ը. Մ. ի մաս կը կազմեն թէ ոչ, ահա իբր ապացոյց, քանի մը տող այն նամակներէն, որու տակ ստորագրած է նաեւ Պր. Զունդ Սմբատեանի օգիտող քայրը, ուղղուած Հ. Մ. Ը. Մ. ի սկիւտարի մասնաճիւղին:

«Մտաւ ուրախ պիտի զգայինք զմեզ եթէ Պատ. Վարչութիւնը իր մէկ մասը նկատելով զմեզ պիտի եղած աջակցութիւնը չի զրանար: Եւ հաստատական պատասխանին վրայ հետեւեալ տողերը, «հաճոյքով ստացանք մեր պատասխանը, մեր ջերմ շնորհակալութիւնները մեր ազնիւ զգացումներուն համար»:

Առնչովէ զուրս քայր սկստութեան հայր միները, նախաձեռնարկ կամ ոչ, իրենց անգամակցութեամբ առաջարկները ուղղուած են Հ. Մ. Ը. Մ. ի:

Այս ապացոյցներէն յետոյ Պր. Զունդ Սմբատեանի արարքը որակելու կը թողունք ընթերցողներուն. Փափարիկի կը միայն որ նուիրակալը, մեզի համար շատ յարգելի հաստատութիւն մը գիտնար թէ նուիրատուն կըրնայ նուիրել ինչ որ իրենք եւ ոչ թէ այն զոր զանազան ապօրինի միջոցներով իրացուցած է. Հակառակ պարագային շատ մը զեղծարարներ անպատիժ տիտի մնային, օրինակի համար, իրենց գողցնելն քաժին հանելով, նուիրատուի տակ, յարգելի հաստատութիւններու:

«Ժողովուրդի Զանգի յարգելի վարչութիւնն ալ պիտի էր գիտնար թէ անկողնակալութիւնը պարտք կը զնէ թերթի մը վրայ հիւրասիրելի միայն անպատիժ գրութիւն, որ ուրիշ թերթի մը մէջ երեւցած գրութեան մը ուղղակի պատասխանը ըլլայ: արագէտ վարուելու պիտի նշանակէր պաշտպանելու մարդիկ, որոնք պատասխանատուութեամբ խուսափելու կը շահան. աչէն ծախս հարարուած մեծաշաղկապ քանակով եւ խոստովանութիւններով եւ քան իր զոյն հետ կապ ունեցող խօսքերով լեզուն երկու սրտեակի գիր թիւակիրով թերթի մէջ, Մնաց որ մեր հրատարակելու պատասխանը պիտի ըլլար ուղղակի զայ եւ վարչութեան հախ տայ, քան մը ուրիշ Պր. Զունդ խոստարած է 5-6 անիտէ ի վեր եւ մինչեւ այսօր.»

Հ. Մ. Ը. Մ. ի ԿԵՆՏՐՈՆԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Հ. Մ. Ը. Մ. ի ԿԵՆՏՐՈՆԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Գ. Մայիս տեղի ունեցող Հ. Մ. Ը. Մ. ի պատգամաւարական ժողովը նախեան վարձարախ ինչ շէնքին մէջ:

Պոստը մասնաճիւղերը գրեթէ ընդհանրապէս ներկայացուցին ունեւին բացի Սանթէֆանի մասնաճիւղէն, որ դժբաղդարար այս անգամ ալ այս կարեւոր հաւաքովը զոնեցին իրենց երկրորդ սկստագրութեան

Պատգամագրութեանը առջողջութեամբ երիտասարդները բազկացած մեծ ոգեւորութեամբ կը մասնակցին ժողովին, (բայց աղջակին վերածնութեան տեսակետով շատ կարեւոր եւ կենսական գումարում չընէր այս):

Նոր վարչութեանը անդամ ընտրուեցան Պ. Պ. Արշակ յակոբեան, Գրիգոր Մեքսանթի, Գրիգոր յակոբեան, Ժիրայր իօրպանեան, Տօք. Կ. Մուսաֆեան, Յովհ. Թ. Զինգլեան եւ Պօղոս Եւաղոյեան:

(*) «Հ. Մ. Ը. Մ. ի Սկիւտարի Մասնաճիւղի սկստութեան հայր միները մակագրութիւնով պաշտօնական կնիքը մինչեւ այսօր Պ. Զունդ մեզի վերադարձուցած չըլլալով չնշած ենք զայն եւ անով կնքուած ո եւ է թուով անվաւեր է մեզ համար»:

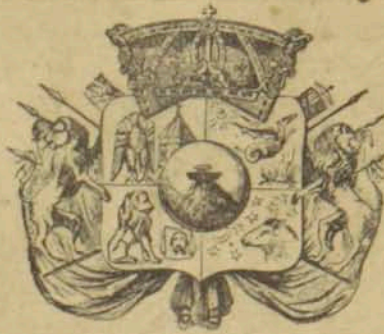
Ե. ԲԱՐՏՈՒՂԱՐՈՒԹԵՆԷՆ

Խմբագիր	Արտօճատէր	Պատասխանատու-Տնօրէն	Տպագրութիւն
ԿԱՐՎ Պ ՈՒ ԵԱԳԼԵԱՆ	ԳԱՌԼՕ ԵԱԼԻՆԵԱՆ	ՀՐԱԶԵԱՅ ՏԷՐ-ՆԵՐՍԷՍԵԱՆ	Պ ԱՐԶՈՒՄԱՆ

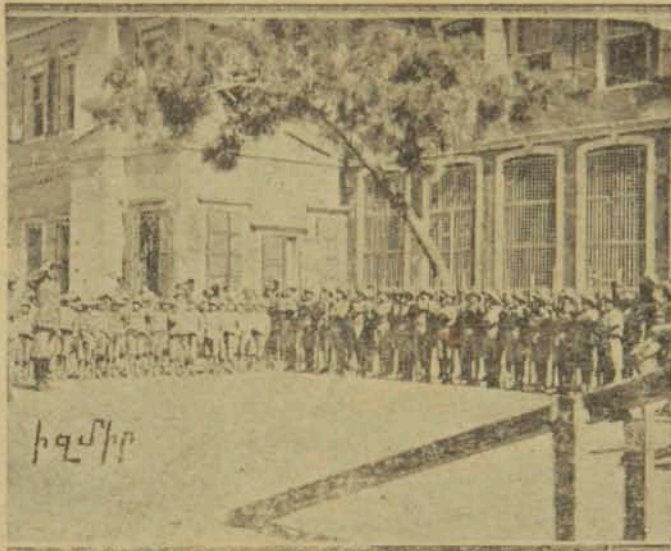
Հ. Մ. Ը. Մ.

ՀՐԱԻԵՐ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Իզմիր

Երև. Դժոխք

Երևան

ՈՂՋՈՅՆ

ՀԱՅ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

ԵՐԲՈՐԴ ՏԱՐԵԿԱՐՋԻՆ ԱՌԻԹՈՎ

Եգիպտոս

Կիևիս